

REFLEXIONS DE LA REIAL SOCIETAT ARQUEOLÒGICA TARRACONENSE

Desembre, 2022

Aquest escrit és el resultat d'una reflexió i debat interns efectuats al si de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense els darrers mesos per alguns dels seus membres, atès que més enllà de l'interès pel patrimoni romà i antic de Tarragona, que sempre ha estat l'objectiu principal de la nostra entitat, també ens preocupa l'estat d'altres obres construïdes més recents amb notable valor patrimonial i social.

És per aquest motiu que volem compartir amb la societat tarragonina i especialment amb els representants polítics aquesta reflexió, per fer palesa la necessitat d'emprendre els compromisos i les accions adients que garanteixin la integritat d'aquests elements, afavorint alhora la seva recuperació i utilització socials en benefici de tota la ciutadania.

Som conscients que no som els primers en plantejar aquestes necessitats, però creiem necessari que no quedin en l'oblit, per això també fem un seguit de propostes per a alguns d'aquests edificis i espais amb la finalitat de fomentar el debat sobre el seu futur.

1.- Introducció

A mitjans del segle passat Tarragona va iniciar una gran transformació amb la construcció de la Ciutat Residencial i la Universitat Laboral, transformació potenciada posteriorment per la implantació de la indústria petroquímica, la portada d'aigua des de l'Ebre, la Refineria, el desenvolupament del port i la creació d'una Delegació Universitària que es transformà en l'actual Universitat Rovira i Virgili. Això ha suposat un gran increment demogràfic, no tan sols de la ciutat sinó del seu hinterland, transformant-se la zona en la segona àrea metropolitana de Catalunya.

Urbanísticament, Tarragona va iniciar una gran expansió materialitzada en dues grans etapes: La primera a partir de 1957 amb l'inici de la construcció de barris perifèrics, el desenvolupament del pla de la zona oest (1964) i el de les urbanitzacions de Llevant i Boscos, i la segona a partir dels anys 90, amb el desenvolupament de plans parcials coneguts com de la *Tabacalera*, la Pedrera i l'Arrabassada. Això ha suposat el desplaçament del centre de gravetat de la ciutat, no tan sols el comercial, sinó també el d'institucions, equipaments i serveis. Fins i tot ha comportat l'abandonament total o parcial de molts edificis residencials (molt especialment a la Part Alta).

Aquesta mateixa dinàmica, així com els grans canvis econòmic-socials i tecnològics experimentats a escala mundial, ha implicat l'amortització funcional d'alguns edificis singulars, ja siguin institucionals (Banc d'Espanya, Casa Blanca, Savinosa, Casernes, Grup Escolar Jaume I, etc.), fabrils (Chartreuse, Refinaria de Sofre, Muller, Tabacalera, etc.), o eclesiàstics (convents dels Frares de la Punxa o de Caputxins). Uns s'han aprofitat per altres usos, d'altres s'han reconvertit en edificis residencials. Alguns dels restants edificis tenen unes propostes de nova destinació molt incerta. També, malauradament, s'ha de considerar que hi ha hagut alguna intervenció desafortunada com es el cas de l'aparcament "intel·ligent" de Jaume I, [a la Part Alta](#).

Tampoc podem oblidar que en dues ocasions les decisions adoptades per l'Ajuntament sobre determinats complexos que ocupaven illes senceres, amb la finalitat de destinar-los a equipaments urbans, van donar uns mals resultats. En efecte, primer va ser el cas de l'antic Col·legi La Salle de la Plaça Imperial Tàrraco, en que la pretensió d'obtenir-lo sense cost per el municipi va comportar permetre l'edificació privada d'un bloc d'habitatges a l'Avinguda del Marquès de Montoliu. I, molt més recentment, el cas de la Caserna "*General Contreras*" de l'avinguda de Catalunya, en que, per obtenir també "regalats" els terrenys, es va haver de permetre la construcció privada d'un conjunt d'edificis d'habitatges a la cantonada amb l'Avinguda Rovira i Virgili (en aquest cas, un resultat molt més greu, pel fet que la Caserna era dels militars, i per tant ens pertanyia a tots). En definitiva, que les "fórmules econòmiques" utilitzades han malmès la integritat de l'ús públic de les corresponents illes. Tampoc ens sembla un bon resultat que aconseguir la marxa del centre urbà de la Refineria de sofre "Pallarés"

no hagi comportat una edificabilitat privada normal, i, per contra, l'alçada del darrer edifici, i, en conseqüència, la densitat siguin tan exagerades.

No sabem d'altres llocs, però Tarragona ha sigut una ciutat de projectes irrealitzats, proposats per uns o altres, revestits moltes vegades de futilitat, que han estat flors d'un dia, tot i que de vegades tornen a sortir de tant en tant. A més, projectes finalment realitzats han requerit una o varies generacions. Va passar amb el Museu Arqueològic, l'Amfiteatre, el Fòrum Local, l'accés a la platja del Miracle des del Balcó del Mediterrani, o està passant actualment en espais com a l'antic Preventori de la Savinosa, el Museu de la Necròpolis, el Banc d'Espanya, o l'antiga fàbrica de tabacs *Tabacalera*.

2.- Objecte.

L'objecte del present document és conscienciar a ciutadans, entitats, classe política, estaments i institucions de la necessitat d'aconseguir un consens en el reaprofitament d'edificis i conjunts ja amortitzats per tal de reubicar-hi equipaments necessaris per a la Ciutat, tot oferint a la vegada un marc coherent de diàleg.

3.- Metodologia.

La metodologia sembla senzilla. Es tracta de confeccionar un inventari d'equipaments necessaris o desitjables identificant els seus requeriments i un altre dels conjunts o edificis en desús o ja amortitzats amb les seves característiques i possibilitats d'adequació. Es tractaria llavors d'anar-los encaixant en base a criteris objectius com els que exposem en el punt cinquè.

El terme Inventari ha sigut escollit amb molta cura ja que pensem que hauríem de fugir de plantejaments més complexos com son Plans d'Usos o plantejaments urbanístics de rang superior que sens dubte allargarien el procés.

Pensem que s'haurien de revisar en profunditat aquests equipaments ja que els esdeveniments dels darrers dos anys de ben segur suposaran seriosos replantejaments i a la vegada hauríem de procurar tenir una visió de futur.

En aquest darrer aspecte posarem dos exemples:

Sabem que l'existència del Grup Escolar del Miracle impossibilita la recuperació de la façana est de l'Amfiteatre romà. ¿Quantes línies d'ensenyament es preveuen en el futur? ¿Es pot redimensionar, o es poden traslladar a centres amortitzats com el convent dels Carmelites Descalços o dels Caputxins?. De ser així podríem traslladar l'escalinata, lliurant aquella façana i amb la resta del solar es podria redissenyar la zona ja que el seu urbanisme actual sembla fet a glopades i resulta desastrós per a la categoria del monument existent, **que és un bé cultural d'interès nacional**.

D'altra banda, tenim una gran concentració de centres d'ensenyament a l'antiga Universitat Laboral, en una zona de possibles esdeveniments no desitjables de tipus

de risc químic. Podríem pensar que es podrien anar traslladant a altres sectors com la Savinosa i/o els diferents polígons mig vuits existents a la banda dreta del riu Francolí.

4.- Consideració prèvia. Disjuntiva rehabilitació - reedificació.

Hem de partir de la base de que tot és rehabilitable. Sempre serà més interessant restaurar un edifici i donar-li un nou ús que no pas enderrocar-lo i construir-ne un de nou.

Ho diem per a la salvaguarda de la memòria històrica d'una ciutat. En cas contrari, el patrimoni immobiliari d'una ciutat no es podrà anar conservant per a les generacions futures, que hauran perdut part de la seva història.

Aquests aspectes que hem esmentat són independents del propi valor intrínsec de l'edifici, que pot no tenir un gran valor artístic, però que sempre, sempre!, tindrà un valor històric per als ciutadans.

Aquests aspectes també són independents de la finalitat per a la que va ser construït l'edifici **originalment**, o del nou ús per al que se'l vol destinar, atès que amb les degudes transformacions el resultat pot ser molt bo.

Finalment, aquests aspectes també són independents dels costos, perquè no és cert el que es diu que la rehabilitació és molt cara i que surt a compte enderrocar i construir de nou. Aquest concepte no el manifesta un bon arquitecte.

Posarem uns exemples:

4.1. A la ciutat de Reus, durant el període de la transició dels Ajuntaments a la democràcia, cap a finals dels anys 70 del segle passat, es va tancar l'antiga Presó.

La primera idea del municipi va ser enderrocar-la.

Però, quines eren les necessitats de la ciutat? Reus necessitava en aquells temps amb una certa urgència una Escola Bressol.

Un s'imagina una presó com un edifici gris, de murs gruixuts molt alts, finestres petites i també altes, reixes, portes metàl·liques, tot ben tancat, ombrívol, i conceptualment difícil d'harmonitzar amb l'equipament que necessitava la ciutat.

Malgrat això, des del Col·legi d'Arquitectes es va insistir en la rehabilitació del edifici per aquest nou ús, i només es va proposar el nom d'un bon arquitecte, Lluís Tarragó Anguera, per a la redacció i execució del projecte.

Tarragó va compartimentar, aprimar, perforar, subdividir en alçada, donar transparències, i, amb l'aportació decisiva del color, es van obtenir uns excel·lents resultats.

Hi havia usos més incompatibles que una Presó i una Escola Bressol? No!, però un bon projecte d'un bon arquitecte va ser la solució. Tot és rehabilitable.

4.2. A Tarragona, per contra, l'Autoritat Portuària va enderrocar l'edifici de l'antic Club Nàutic.

Tenia aquest edifici un gran valor artístic? És possible que no, i que el seu valor artístic fos més aviat discret. Però tenia un gran valor històric!

Amb l'arribada de la democràcia, algunes funcions administratives que estaven barrejades en el mateix gestor es van repartir entre gestors més adequats. El 1992, les funcions militars es van adjudicar a la Comandància de Marina, i les funcions civils, sobre els pesquers, els velers i les activitats esportives es van adjudicar a la Capitania Marítima.

I l'any 1995, el president de l'Autoritat Portuària, va signar un Conveni amb el nou Capità Marítim per adjudicar l'edifici de l'antic Club Nàutic (que es trobava en curs de desplaçar les seves instal·lacions al nou port esportiu) a les funcions de Capitania Marítima.

No obstant això, pocs anys més tard, com s'ha dit, el nou president de l'Autoritat Portuària va oblidar el Conveni i va enderrocar l'edifici.

Una gran pèrdua per a Tarragona i per a la memòria històrica dels seus ciutadans.

4.3. A Barcelona, els edificis de les antigues Casernes Militars situades al carrer Wellington, al costat del Parc de la Ciutadella, es van rehabilitar i es van convertir en el que avui dia és la Universitat Pompeu Fabra.

Usos també molt diferents, com va ser el cas abans exposat de la presó de Reus, però que es van demostrar no incompatibles i perfectament adaptables a les noves necessitats.

S'havia de comptar, també aquesta vegada, només amb l'exigència d'un projecte d'un bon professional.

4.4. A Tarragona, els edificis de l'antiga Caserna Militar "General Contreras" de l'avinguda de Catalunya es van enderrocar.

I uns anys més tard es van construir els nous edificis de la Universitat Rovira i Virgili.

La Caserna fou inaugurada el cinc de desembre de 1946, construïda segons un projecte interessant de l'arquitecte barceloní Manuel de Solà-Morales i de Rosselló i, a banda del seu valor artístic, tenia un clar valor històric.

Però, una vegada més, Tarragona va optar per l'enderroc, esborrant la memòria ciutadana, quan les obres de rehabilitació necessàries per al canvi d'ús i de transformar els edificis militars en edificis universitaris eren assumibles, com més tard es va demostrar a Barcelona!.

Es comprova que a Tarragona falta una gran sensibilitat envers el patrimoni, tot el patrimoni!, no només una part del mateix. I el que la història demana per a la nostra ciutat és que els que l'administren, o els que tenen una determinada capacitat de decisió, valorin d'una altra manera més positiva tot el patrimoni que hem rebut.

5.- Criteris Generals:

Pensem que en el moment de la reordenació s'haurien de considerar els següents criteris:

- 5.1. Aturar la desertització de la Zona Centre de la Ciutat i mirar de potenciar el retorn d'Equipaments, Institucions i Serveis.
- 5.2. Prevalença de Rehabilitació sobre Reedificació.
- 5.3. En cas de noves construccions prevalença majoritària del concepte d'harmonia amb l'entorn sobre el de contraposició d'estils.
- 5.4. Sostenibilitat (la qual cosa implica sentit comú).

6.- Annexes.

Aquest document disposa de dos annexes, en el primer s'exposen 15 propostes concretes de reaprofitament de diferents edificis o conjunts. En el segon es remarca que l'estat crític en que es troba la Part Alta, [declarada bé cultural d'interès nacional com a Conjunt Històric](#), és de tal magnitud que requereix una intervenció urgent.

7.- Abast del document.

Volem donar coneixement públic a aquests pensaments, raó per la qual els penjarem a la pàgina Web de la RSAT, a fi de rebre aportacions dels socis i simpatitzants, i posteriorment els farem a mans de l'Ajuntament de Tarragona i de la Generalitat de Catalunya.

Tarragona, tardor del 2022

ANNEX I

ALGUNES PROPOSTES DE REAPROFITAMENT

1.- **Antic Preventori de La Savinosa.**

Entre les platges de l'Arrabassada i la Savinosa

Propietat de la Diputació de Tarragona, es troba totalment abandonat i en conseqüència molt deteriorat. Des de fa més de 40 anys que es parla entre la Diputació i l'Ajuntament del possible destí.

En el recinte podria haver-se ubicat un **centre educatiu o d'investigació**. Existeix també el suggeriment de transformar-lo en un espai lliure d'ús públic o parc, encara que en aquest aspecte potser resultaria més adient la zona del càmping de la Platja Llarga o el Bosc de la Marquesa, **com a espais naturals**.

2.- **Fortí de la Reina.**

Passeig Marítim de Rafael Casanova

Veiem incompatible el seu valor històric amb un aprofitament integral (100% d'edificabilitat), com a restaurant, tal com es va fer en el passat. Si de cas es podria ubicar un de discretes dimensions i amb un possible pati interior, **que no emmascari el caràcter original de fortí**.

3.- **La Casa Blanca.**

Passeig de Torroja

L'Hospital de la Mare de Déu de la Salut edificat sobre l'antic fortí, conegut popularment com la Casa Blanca, ja fa anys que està clausurat. El conjunt sí que es prou gran i té una bona vista per encabir-hi un Centre de Convencions i Celebracions, de respectables dimensions que diríem que fa falta a la ciutat.

A més, té el servei d'un aparcament municipal tot just a l'entrada, cosa que facilita segons quins usos.

4.- **Baluard de Cadenes i Passeig de Sant Antoni.**

Passeig de Sant Antoni

Part del Baluard (el corresponent al solar de l'antic Hostal del Sol, judicialment de compromesa edificabilitat) hauria d'incorporar-se al Passeig. Es tractaria de recuperar, a més, l'habitatge unifamiliar imbricat dins d'una de les dues feixes existents al davant de la pèrgola, d'enderrocar-lo, lliurant el conjunt, i d'enjardinar la zona.

5.- **Aparcament de la Plaça de l'Antic Escorxador (Jaume I) i voltants.**

Plaça de l'Antic Escorxador

Immens forat malaguanyat, semblaria lògic estudiar la possibilitat de reconvertir-lo en un aparcament subterrani convencional. Actualment, a la planta baixa s'ubica el Centre Cívic de la Part Alta, que es podria traslladar al proper edifici de **Cal Pobre**, al carrer del Descalços. Aquest edifici es prou gran i sembla que es podria connectar amb altres dos edificis buits del carrer del Llorer. Altrament, de no optar per dit trasllat, a **Cal Pobre** hi cabria també un petit hostel tipus el que existeix al carrer dels Cavallers.

Al carrer de l'Arc de Sant Llorenç es troba la **Casa de les Ànimes**, buida actualment, i que seria convenient recuperar. No sembla que el Col·legi d'Arquitectes tingui interès en fer-hi alguna cosa.

6.- **Palau de l'Ardiaca Major.**

Pla de la Seu - Plaça dels Cabrits

No sembla que prosperi el projecte de fer-hi un hotel. No trobem la idea **gaire** encertada, seria massa proper a la Catedral (i podria ocasionar molèsties als hostes els sons del seu campanar).

Sempre hem pensat que per la ubicació del Palau i les característiques de la seva sala gran, **podria ser** el lloc idoni per exposar-hi la extraordinària col·lecció de més de cinquanta grans tapissos flamencs (segle XVI) de la Catedral, avui dia difícilment accessibles i que, pel seu valor artístic, ells sols ja justificarien una visita a la ciutat. **També sembla indicat per esdevenir una seu institucional, corporativa, o representativa d'alguna institució, ja sigui d'àmbit local, nacional o internacional.**

7.- **Ca la Garsa i el Call.**

Placeta dels Àngels, Carrers de la Portella i de Talavera

Ca la Garsa s'hauria de reedificar amb l'objecte d'ubicar-hi un Centre d'Interpretació del **Call Jueu** de Tarragona. El **Call** ha sofert una gran transformació, tan sols es conserven els carrers de la Portella i de Talavera, atès que a la part central, des de la Placeta dels Àngels fins el carrer de l'Arc de San Bernat, es van enderrocar moltes cases de l'estructura urbana original. Tot i així es podria donar una idea de la seva configuració marcant un encintat als paviments actuals segons l'esquema que indica el plànol de Rabadà de 1918.

Pot-ser seria interessant recuperar la volta de sota del jardí de l'antiga casa de Florenci Vives al carrer de Santa Anna, coneguda ara com casa del Baró de les IV Torres, que és accessible des del carrer d'en Talavera. Aquesta volta, segons **manifestà** el Dr. Aleu, seria d'origen romà, hauria estat transformada en banys jueus i fou refugi antiaeri durant la Guerra Civil amb un accés pel carrer de Santa Anna.

8.- **Antic Convent de Santa Anna.**

Carrer Santa Anna

Al carrer del mateix nom, fou convent de l'ordre de Sant Agustí, després dels Trinitaris, seu dels Jutjats i del Col·legi d'Advocats, i fins fa poc de la Colla dels Xiquets de Tarragona. Actualment abandonat pel seu estat ruïnós, l'única manera d'evitar la seva ensulsiada seria una rehabilitació que considerés les necessitats de la colla i així no caldria un canvi d'ubicació.

9.- Antic Beateri de Sant Domènec (Ca l'Agapito).

Plaça del Pallol

Des de 1684 fins a 1951 aquest edifici fou la casa-beateri-escola de les religioses dominiques. És conegut també vulgarment com ca l'Agapito, brocanter que s'instal·là posteriorment en aquest lloc (no s'entén la fixació per mantenir el seu nom, deu ser pel propi nom, ja que aquest brocanter va ser-hi relativament pocs anys, i a més, va portar les seves col·leccions fora de Tarragona).

Sembla que la gran volta es contempla dins del projecte de la Porta de Tàrraco, però la planta superior té limitacions d'ús ja que la volta en sí no es pot tocar. Plantejaríem traslladar aquí l'Arxiu i l'Hemeroteca Municipals, ja que així aconseguiríem treure'ls d'una zona inundable i de grans humitats (*Tabacalera*), perills màxims pel paper. D'aquesta manera, serien propers els tres grans arxius de la ciutat.

10.- Casa Foxà.

Carrer dels Cavallers

Avui enderrocat, era un dels antics palaus més significatius, especialment la façana (parcialment conservada), el pati i l'escalinata. És un edifici que s'hauria de recuperar. L'única manera de fer atractiva la inversió necessària seria transformar-lo en un petit hotel. En lloc del Pla de la Seu, aquesta seria una ubicació idònia.

11.- Banc d'Espanya.

Rambla Nova, 101

Avui a mans de l'Ajuntament, es troba abandonat i deteriorant-se, tot i què ocasionalment s'ha utilitzat com a plató cinematogràfic.

Trobem totalment desencertat el projecte de fer-hi un Museu de la Ciència. Un museu convencional es relativament estable, amb exposicions temporals es pot mantenir al dia amb un cost raonable, però un museu de la ciència avui dia requereix una constant renovació i això no es sostenible per a una ciutat com la nostra. Tampoc sembla que hi hagi una demanda social per aquest tipus de museu a Tarragona que ho justifiqui.

D'altra banda, la Biblioteca Pública, entre els carrers del Gasòmetre i Fortuny, ha quedat petita i haurà de marxar de la ubicació actual. S'ha comentat de traslladar-la a la *Tabacalera*, o sia que segueixen pretenent buidar d'equipaments el centre de la ciutat. Proposaríem traslladar-la al Banc d'Espanya. Es dirà que la superfície es

petita, però es podria construir un edifici annex a la part posterior, al carrer d'August, i així tindríem un centre cultural al bell mig de la Rambla.

12.- L'antiga presó.

Avinguda de la República Argentina

Esperem que no es repeteixi a Tarragona la mateixa primera idea de l'Ajuntament de Reus amb la seva presó, els anys 70 del segle passat, que s'ha esmentat al començament, d'enderrocar l'edifici.

La seva cota sobre el riu Francolí és alta, pel que no és susceptible d'inundacions. Aquesta circumstància li obre grans possibilitats d'usos alternatius.

Resulta difícil d'entendre els dubtes existents, donada l'excel·lent situació. En principi, podria haver recollit la Ciutat Judicial.

Però, de no ser així, podria recollir les diferents dependències de la Generalitat que no es troben situades en edificis singulars (com és el cas de Cultura o bé de Territori, que restarien als seus llocs, l'antiga Casa de la Generalitat i Casa Gasset).

I donada la seva situació, propera als edificis universitaris, i a instituts i escoles, i molt cèntrica avui dia, com una alternativa al Banc d'Espanya (si no es considerés oportú) es podria instal·lar la Biblioteca Central de Tarragona. El que hi hagi molta paret alta pot ser adequat, amb forjats entremitjos, per prestatgeries de llibres, i, amb un bon projecte, pensem que s'adaptaria bé i té les dimensions necessàries.

13.- Antiga seu central de la Caixa Tarragona.

Plaça Imperial Tàrraco

Abandonada pel BBVA, si no ho tenim mal entès, és propietat de la Diputació de Tarragona.

S'ha parlat de que la Diputació de Tarragona vol traslladar la seva seu a dit edifici, o una part de les seves oficines. És un edifici preparat per a oficines i dependències administratives, amb una àrea d'atenció pública a la planta baixa, i molt cèntric. Caldria recuperar aquests usos administratius, de serveis, o corporatius. Com sigui que no tenim clar si definitivament és així, no farem propostes de reutilització.

Ara bé, de confirmar-se **un trasllat total de la Diputació a aquest espai**, el que quedaria lliure, i pendent d'un nou ús, seria l'actual seu de la Diputació al Passeig de Sant Antoni. En el seu moment, caldria estudiar-ho.

14.- Antiga Caserna de la Policia de la part baixa.

Carrer Santiyán (Antic convent)

És propietat de l'Ajuntament, i està abandonat. El seu abandonament podria afectar l'església de sant Nicolau. Fa molt de temps que la part baixa de la ciutat demana un superior grau d'atenció per part de l'Ajuntament. Les seves associacions diuen que s'ha de millorar el nivell de qualitat de la urbanització dels carrers i de les places, i que hi ha una manca de vida ciutadana que els aproximi al que és el centre de la ciutat.

Per tant, hauria de ser un nou equipament a escala de ciutat, que potenciés la part baixa de Tarragona, obligués als ciutadans de la resta de districtes a anar a dita part baixa, i provoqués els intercanvis. Potser que una consulta a l'Associació de Veïns podria donar llum a l'ús necessari i convenient per aquest edifici. Una altra possibilitat seria la construcció d'habitatge social.

També un hotel podria ser un altra alternativa interessant, donada la proximitat a l'Estació ferroviària, a la que donaria servei, i que provocaria moviment i vida a aquesta part baixa.

15.- La *Tabacalera*.

Passeig de la Independència

En mans de l'Ajuntament, els edificis principals s'estan deteriorant de manera accelerada. S'ha anat donant usos a un parell dels 6 edificis posteriors amb façana a l'avinguda de Vidal i Barraquer.

Després del què hem vist l'estiu de 2021, de les greus inundacions a Alemanya, a Bèlgica i a la Xina, creiem que s'haurien de replantejar els possibles usos a instal·lar en els edificis de la *Tabacalera*.

En efecte, les inundacions històriques produïdes pel Francolí han estat: l'aiguat de Santa Tecla, el 23 de setembre de l'any 1874; l'aiguat del dia de San Lluc, el 18 d'octubre de 1930; i el darrer el del 10 d'octubre de 1994. El que vol dir un període de recurrència d'uns 60 anys. però amb el canvi climàtic ja s'està veient que, encara que no variï el període de recurrència, sí que són molt més greus les inundacions, el que podria afectar a l'esmentat conjunt d'edificis.

Si s'arriba a instal·lar-hi tot el que s'ha dit, haurien de créixer dues plantes tots els edificis, a part de tenir una estranya barreja d'usuaris. Cal tenir present que equipaments com arxius, museus i biblioteques requereixen espais on es pugui créixer en superfície, atesa la progressiva incorporació de noves peces o documents que fan necessària l'ampliació dels espais, tant els destinats a exposició o consulta, com d'emmagatzematge. Instal·lar a l'antiga *Tabacalera* tots aquests equipaments limitaria la possibilitat de créixer a curt o mitjà termini.

Quan es va proposar traslladar el Museu Arqueològic a aquest lloc es pretenia:

- Recuperar part de la Necròpolis enterrada sota els edificis de la fàbrica.

- Recuperar els materials arqueològics del Museu repartits per magatzems de mitja Catalunya, i que per aquest motiu resulten pràcticament inaccessibles als investigadors.
- Ampliar l'exposició, incorporant materials que actualment es troben als magatzems.
- Fer plantejaments museístics ambiciosos, com per exemple recrear el *frons scene* del teatre, impossible de poder fer-ho in situ.
- Desmuntar els actuals Serveis Centrals ja que és un edifici que no lliga amb el conjunt i dificulta la perspectiva i la contemplació.
- [I destinar l'actual museu de la plaça del Rei a Museu de la Ciutat, integrant-lo amb el Pretori.]

Com alternativa a l'atomització de equipaments/serveis, aquests suggeriments impliquen necessàriament un replantejament global, i, per tant, s'ha d'estudiar molt bé el que es pot instal·lar, i molt especialment a les plantes baixes, susceptibles de patir una inundació. No poden haver coses que es facin malbé (documents, llibres, ordinadors), coses petites que es perdin (col·leccions de petits objectes de museu, monedes, peces de joieria, i d'altres de similars). Només hauria d'haver coses que no es destrueixin amb l'aigua i a les que se li pugui netejar el fang amb facilitat (com per exemple la col·lecció epigràfica).

ANNEX II

ESTAT ACTUAL DE LA PART ALTA

En el decurs dels darrers seixanta anys, mentre que la població de Tarragona ha crescut un 328 %, la de la Part Alta ha disminuït un 326 %. Això significa que en els anys seixanta residia en aquest barri quasi el 30 % del total de població de Tarragona i ara tan sols un 6 %. El fet que hi visquin 4.145 persones (cens de 2020) fa que per a la classe política la Part Alta sigui de poc interès, màxim quan el número d'electors es només de 2.496 sobre un total de 90.783, o sigui un 2,76 %.

La Part Alta es Conjunt Històric-Artístic i conté nombrosos monuments de caràcter Nacional. Per aquest motiu és l'epicentre del turisme cultural, representa la veritable essència de la Ciutat i acull els principals actes cívics i celebracions.

Sembla però que alguns entenen que la seva funció es tan sols com a tramoia per a celebracions, fomentant un monocultiu d'activitats lúdiques i -gastronòmiques. Obliden però que la coexistència amb la vivència i activitats d'uns habitants es consubstancial al que representa un Conjunt Històric. Que si no hi res al darrere de les façanes, aquestes cauen (quants edificis tenim embolcallats amb xarxes o tapiats?). D'altra banda ja tenim experiències que quan passa de moda el monocultiu s'acaben creant zones mortes.

El número 59-60 (any 1984) de la Revista *Ciudad y Territorio* donava notícia de la celebració d'un Seminari sobre *Innovaciones Culturales y Metodológicas en el planteamiento urbanístico*, on l'Arquitecte Lluís Cantallops va presentar i discutir sobre el Pla d'Ordenació Urbana de Tarragona. Les paraules de Cantallops ja reflecteixen la

gravetat de la situació en aquell moment quan deia *“El Centro Histórico ha dejado de ser centro en el sentido topológico de la palabra i se ha convertido en un barrio marginal”* i en decurs del debat afegia *“El casco antiguo no tiene salvación, dado el proceso de degradación irreversible, sin una intervención del sector público...”*

Alguns elements arquitectònics de la Part Alta gaudeixen de protecció específica pel fet d'ostentar la declaració de Monument Històric-Artístic com son la Muralla Ciclopia (des de 1844), la Catedral (1905), el Pretori (1926), les restes romanes de la Plaça del Pallol (1931), el Museu Nacional Arqueològic (1962) i les Voltes de la Capçalera del Circ (1963). Des de 1966 la Part Alta gaudeix també d'una protecció de caràcter general com a Conjunt Històric-Artístic.

Pensem que també hauria de tenir una altre protecció com a Bé d'Interès Cultural. En efecte, des de 1949 els Castells ho son i des de la promulgació de les Lleis de Patrimoni (de 1885 l'espanyola i des de 1993 la catalana), aquesta protecció es va estendre a tots els elements d'*Arquitectura de Defensa*. S'hauria d'instar doncs a la inclusió en el pertinent registre i dins la tipologia de recintes medievals les restes del Mur Vell amb les torres de la Presó Vella, de Montoliu, d'Arandes i de Morenes, les de la Muralleta amb la Torre de les Monges i les restes de la Torre Volada, i les de la Via de l'Imperi amb la torre d'en Tintoré(*).

Resum dels plans d'ordinació i/o intervenció sobre la PA:

- El 1977 a proposta de la Comissió Gestora de la A.V. de la PA amb el suport de l'Arxiu Històric de Col·legi d'Arquitectes, del SERPAC i de la R. Societat Arqueològica Tarraconense, l'Ajuntament encarregà a un equip encapçalat per l'arquitecte Ramon Aloguín la redacció del Pla Especial Pilats que ha suposat la recuperació de la capçalera del circ. Per tal de culminar-lo tan sols resta intervenir sobre uns edificis de la zona B de l'illa 42.
-
- A finals de la mateixa dècada, el llavors *Ministerio de Obras Públicas i Urbanismo* (MOPU) va encarregar al mateix arquitecte un *“Estudio básico Previo para el Programa de Rehabilitación Integral del Casco Antiguo de Tarragona”*. La presentació de l'Estudi es va fer el dia 24 de febrer de 1981. Malauradament, el programa va restar congelat.
-
- El 30 de setembre de 1983 l'Ajuntament feia l'aprovació inicial del Pla Especial del Centra Històric de Tarragona (PEPA) redactat per l'equip de l'arquitecte Lluís Cantallops, Pla que l'any següent s'incorporava al Pla General redactat pel mateix equip. El PEPA fou aprovat amb condicions el 1990.
-
- L'abril de 2007 per encàrrec municipal l'empresa aco2s realitzava un Projecte de Intervenció Integral de la Part Alta de Tarragona per acollir-se la 4rt a convocatòria de la llei de barris.
-

- El 2009, es realitzava la modificació puntual del projecte d'intervenció integral de la Part Alta (PIPA) amb un document de precisió de les inversions fet per l'equip d'arquitectes Jornet, Llop i Pastor. Entre 2009 i 2011 s'havien d'invertir entre Ajuntament i Generalitat un 12 milions d'Euros. Malauradament, tenim entès que com a molt es va invertir el 50%.
-
- El mes de gener de 2018 els ST de Coordinació d'Urbanisme de l'Ajuntament signaven una altra Modificació puntual del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal a la zona del Centre Històric de la Part Alta amb l'objecte d'aclarir la situació urbanística, adequar el redactat de la normativa i esmenar algunes afectacions del PEPA. Ignorem el grau de desenvolupament de les previsions de recuperació de les finques afectades per sistemes a l'Arc d'en Toda, carrer Ferrers, carrer de Sant Olaguer-Trinquet Nou i baixada Peixateria.
-
- Finalment, el 2020 s'aprova una modificació de planejament que havia de facilitar la rehabilitació d'edificis.
-

Suposem que la sentència del Tribunal Suprem anul·lant el Pla General ha afectat greument la situació jurídica d'aquest conjunt de normatives i regulacions.

Adjuntem tres plànols, els dos primers, provinents de l'Estudi de 2009, ens permeten, comparant amb la realitat actual, considerar que tot i els esforços emprats la situació no s'ha revertit sinó que ha empitjorat. El tercer marca la proporció entre sistemes i edificis residencials.

Considerem que la situació reflecteix no tan sols un declivi de la Part Alta sinó la possible extinció d'un model. Es fa per tant del tot necessari continuar l'execució del PEPA i de tots els projectes i propostes posteriors, previ un replanteig i una revisió dels mateixos per adaptar-los a la situació actual de la Part Alta. S'haurien d'establir uns criteris d'eficiència i sostenibilitat millors que els emprats fins ara i buscar la complicitat de la ciutat fent-la participar en el projecte. Finalment, S'haurien d'implementar mesures correctores de manera immediata i efectiva.

(*) S'hauria de fer el mateix amb els cinc baluards i les corresponents cortines d'unió que conformen la Falsa Braga o Passeig Arqueològic i les fortificacions exteriors que envolten la Part Alta: Baluard del Rosari (Saavedra), Llueta del Rei (CAP Murallès), Llueta de Sant Pere (davant l'església del Col·legi Sant Pau), Baluard de Sant Jeroni (La Casa Blanca), Baluard de Sant Antoni o de la Mercè, Baluard de Sant Climent (Passeig de Sant Antoni), amb la cortina que connecta aquest darrers, i restes del Baluard de Carles Cinquè a la Rambla Vella.

